

Medborgarbudget

Fatime Dogani
December 2023

Vad är medborgarbudget?

Medborgarbudgetens historia

Medborgarbudgeten har sina rötter i Porto Alegre, en kommun i Brasilien som tidigare hade tendenser att investera offentliga medel i de områden där det fanns fler medel- och överklassinvånare. Kommunen och landet i stort hade problem med korruption och detta skulle vara ett sätt att handskas med problemen (SKR, 2019). För att omfördela de offentliga medlen till de andra återstående områdena beslutade den dåvarande borgmästaren, som tillhörde landets arbetarparti, att ändra kommunens prioriteringar.

Medborgarbudgeten skulle fungera som en medborgarskola där invånare skulle få bättre kunskap om sina rättigheter och skyldigheter, samtidigt som den också ger insyn i hur kommunens och regeringens verksamheter fungerar (Wampler, 2000). Sedan dess har medborgarbudgetar genomförts runt om i världen av olika regeringar, kommuner och bostadsbolag.

Vad är medborgarbudget?

Medborgarbudgeten är en demokratisk process där medborgare får vara med och bestämma om en viss summa eller vart vissa resurser ska fördelas (SKR, 2019). Den ger möjlighet för medborgare att lära sig om kommunens verksamhet, hur det fungerar, hur man kommer fram till beslut och hur man bestämmer över kommunens resurser (Shah, 2007). Rent konkret är det en process där invånare aktivt deltar i beslutsprocesserna och kommer med förslag på hur och till vad budgeten ska användas. Syftet med medborgarbudgeten är mångfaldigt: invånarna får en röst i hur resurserna allokeras, ökar öppenheten mellan medborgarna och politikerna/tjänstemännen, medborgare får vara en del av överläggningen inte enbart konsulteras samt att resurserna omfördelas lika bland de olika socioekonomiska områdena (Bartocci et al., 2022). Öppenheten och ansvarstagandet som medföljer under processens gång hjälper till att motverka beskyddarskap, korruption och klientelism som oftast är relevant för de som är exkluderade eller marginaliserade i samhället. Med en medborgarbudget kan dessa samhällsgrupper få en röst och vara med och bestämma över saker och ting som är i deras intresse, vilket gör maktutövningen och styret mer inkluderande och demokratiskt (Shah, 2007). Resultaten av olika medborgarbudgetar i världen har visat på en positiv utveckling gällande demokratiseringen och decentraliseringen av beslutsfattandet, vissa med bättre framgång än andra (Nugra & Mera, 2018).

Det är omöjligt att diskutera uppkomsten av en ny idé utan att även diskutera dess sociala kontext. Det är viktigt att analysera den miljö där medborgarbudgeten ska initieras, då den kan vara avgörande för genomförandet (Bartocci et al., 2022). Av den anledningen kan medborgarbudgetar se olika ut beroende på plats och vem som genomför den. Den bör återspegla politiska, sociala och ekonomiska utmaningar som en kommun, en stad eller ett område har (Wampler, 2000). En medborgarbudget som tar vara på de regionala förhållandena samt de lokala karaktärsdragen kommer resultera i ett mer effektivt arbete och ett steg närmare att nå de uppsatta målen (Nugra & Mera, 2018).

Vikten av en demokratisk process

Under deltagarprocessen är det av stor vikt att inkludera medborgarna på ett rättvist sätt samt under rätt tidpunkt för att deras tankar och idéer under budgeteringsprocessen ska vara resultatrika. Det är av stor vikt att integrera de ekonomiska, sociala och ekonomiska aspekterna för att göra medborgarbudgeten tillgänglig för alla invånare samt att kunna handskas och inkorporera de olika förväntningarna som kommer från medborgarna. Detta är särskilt viktigt för de områden eller samhällen som är utsatta, då de oftast inte får den uppmärksamhet som krävs (Bartocci et al., 2022). Något som också ses som signifikant för medborgarbudget och dess framgång är graden av engagemang från politiker och tjänstemän i projekten. Om det råder brist på engagemang från detta håll är det nästan förutsatt att medborgarbudgeten misslyckas. Populism brukar oftast engagera fler medborgare än vad överläggande och deltagande demokrati gör, och detta tillsammans med svårigheterna att nå ut till de grupper som är marginaliserade i samhället har visat sig vara en utmaning i många fall (Ryan, 2021). Det har funnits fall då man har kritiserat medborgarbudget för att vara alltför neutral inför de ojämlikheter.

Rapport: medborgarbudget i Sverige och Sveriges kommuner och regioner (SKR)

De olika medborgarbudgeterna som genomförts har gett upplevelsen av att de introducerats på grund av pressen Sverige fått av EU, Sveriges regering och Sveriges kommuner och regioner (SKR, 2019). SKR uppmanade alla Sveriges kommuner att delta i ett experiment där de skulle utföra medborgarbudget. Genom olika incitament från SKR skulle olika kommuner delta i pilotstudien. Enbart 12 kommuner av 290 deltog i pilotstudien, och av de 12 kommunerna valde ingen av dem att fortsätta med medborgarbudget (Sobis, 2022).

SKR har kommit med en rapport där det genomgående står skrivet hur en medborgarbudget ska gå till för att lyckas på bästa sätt. Rapporten uppdaterades senast 2019 och kommer att analyseras utifrån ett intersektionellt perspektiv för att undersökas ifall inklusivitet och representativitet verkligen uppnås. Sedan kommer analysen jämföras med verkliga medborgarbudgetar som utförts av kommuner som har använt sig av SKR:s medborgarbudgetrapport.

Socialkonstruktionism och Intersektionalism

Som tidigare nämnt ska medborgarbudget korrigera de ojämlikheter som finns i samhället genom bland annat att ge de som oftast utesluts politiska beslutsmakt. Då problemen sällan är endimensionella, är det väsentligt att analysera SKR:s rapport ur flera olika aspekter och på vilka sätt perspektiven samverkar systematiskt. Det är även också värt att kort nämna hur dessa grupper definieras och kategoriseras samt på vilket sätt detta sedan påverkar interaktionen mellan de olika grupperna i en medborgarbudget.

Socialkonstruktionism

Socialkonstruktionism motsätter sig idén om att det finns en objektiv sanning i kunskapsproduktionen. Istället hävdar socialkonstruktionismen att all kunskap är subjektiv och ett resultat av sociala konstruktioner av "sanningen". Denna "sanning" formas av samtidens kulturella och ekonomiska kontext samt de maktförhållanden som vi lever under, vilket innebär att "sanningen" ständigt förändras. Socialkonstruktionismen intar en epistemologisk position av relativism eller perspektivism, vilket innebär att det inte finns någon absolut verklighet eller kunskap utan endast olika perspektiv av samma verklighet (Burr, 2015).

Intersektionalitet

Intersektionalitet har sina rötter i feministisk teori och är i nära dialog med marxism, poststrukturalism, postkolonialism, queer-teori och antirasistiska teorier. Det som karakteriserar intersektionell maktanalys är att synen på makt inte är endimensionell och strukturell utan snarare involverar flera samtidiga processer som "konstruerar och vidmakthåller relationer av överordning och underordning mellan individer och grupper av individer". Att betona intersektionen mellan tid och rum är nödvändigt i en globaliserad värld, då detta fortfarande är närvarande och relevant enligt postkoloniala intellektuella (de los Reyes & Mulinari, 2007).

Det som tidigare kategoriserades som kön, nation, klass och ras utmanas och har långsamt börjat tappa sitt innehåll. Intersektionalitet ses därför som ett perspektiv, en teori vars syfte är att analysera världen. Synen på makt och maktrelationer utvecklades från att ses som ett resultat av en oföränderlig struktur till att betraktas som något som skapas genom sociala interaktioner mellan människor. Genom intersektionalitet vill man synliggöra och problematisera både formella och informella institutioner som anses vara grundläggande för maktutövandet och upprätthållandet av ojämlikheter. Därför läggs stor vikt vid att använda kvalitativa metoder för att belysa tillstånd som uppstår genom interaktionen mellan kön, ras, etnicitet och klass. Intersektionalitet utgår från en epistemologi som hävdar att kunskapsproduktion och reproduktion, individer, ideologier, diskurser och materiella förhållanden alla är en del av konstruktionen av makt och underordning (de los Reyes & Mulinari, 2007).

Intersektionaliteten motsätter sig och problematiserar dikotomin mellan man/kvinna, invandrare/svenskar, arbete/kapital. Det är viktigt att inte ha en ensidig syn på makt då detta kan resultera i att man antar dess motsatspar som grundläggande och essentiella och därmed förbiser och ignorerar deras uppkomst, varaktighet och innebörd. Den synen på makt kan ytterligare dölja samspelet mellan olika kategorier samt leda till en minskad förståelse för hur de olika typer av makt konstruerar varandra. Det är även av vikt att ange sin position som forskare då detta kan bidra till att forskningen kan gå i en viss riktning och därmed påverka resultatet. Genom att klargöra ens position ger det läsaren insikt om vilkentyp av analys som kommer att presenteras. Dessutom väcker det flera relevanta frågor som kan vara betydelsefulla för läsaren och hur de tolkar informationen (de los Reyes & Mulinari, 2007).

Medborgarbudget enligt SKR:s rapport

Sveriges kommuner och regioner har under 10 års tid, med hjälp av projektet Medborgardialog och andra kommuner, utvecklat en rapport för att skapa och pröva en medborgarbudget. Rapporten förklarar stegvis hur en medborgarbudget kan genomföras. Denna rapport syftar till att ge medborgarna insyn i hur de kan påverka budgetprocessen i sina kommuner (SKR, 2019).

Enligt SKR följer i princip alla samma struktur, även om det kan variera mellan olika länder när det gäller kriterier, dialogmetoder och medel som används. Det betonas också att en medborgarbudget bör utgå från lokal behov och förutsättningar, vilket innebär att varje medborgarbudget blir unik. Det kan också ses som ett verktyg för att ge röst åt de som ofta inte hörs samt de som sällan deltar i demokratiska processer. Medborgarinflytandet bör ses som en mobiliserande kraft som stöder och används för att påverka den lokala utvecklingen (SKR, 2019).

Sju trender har uppmärksammats inom utvecklingen av medborgarbudget i världen. Det som har konstaterats är att medborgarbudgetar oftast förekommer i länder som har lagstiftning som stöder detta, och det initieras vanligtvis i större städer, huvudstäder eller på regional nivå. Majoriteten av medborgarbudgetar genomförs på kommunal nivå, men det sprids även delvis eller helt till externa aktörer som transportföretag, bostadsbolag eller privata företag. Bland de medborgarbudgetar som startas är det mindre projekt i grannskapsområden som dominerar. Medborgarbudgetar har lett till att fler medborgare vill delta i demokratiska processer och vara med och bestämma över kommunens resurser. Det har också skett en övergång från tematiska medborgarbudgetar till målgruppsfokuserade medborgarbudgetar, även om det främst är politiska beslut som avgör fokus och vilka områden som ska uppmärksammas (SKR, 2019).

Medborgarbudgetprocessen

Innan processen startar krävs det mycket förberedelser, såsom att komma överens om vilken form av medborgarbudget som ska användas. SKR:s erfarenheter har visat att det finns fem olika former som en medborgarbudget kan anta:

- En andel av investeringsbudgeten avsätts för att medborgarna ska få möjligheten att allokera resurserna.
- Medborgarbudgeten riktas mot en specifik grupp medborgare.
- En specifik sektor eller område inom kommunenväljs ut, och satsningar inom området prioriteras.
- Engångsprojekt, antingen en fysisk plats eller en aktivitet väljs för att uppnå ett specifikt mål eller fokusera på en aktuell fråga.
- Om kommunen är i behov av besparingar presenteras budgeten för medborgarna, där de får komma med olika synpunkter.

När formen av medborgarbudget har bestämts bör en tidsplan utarbetas. En medborgarbudget genomförs vanligtvis parallellt med kommunens budgetprocess, och det vinnande förslaget implementeras under det kommande året. För att en medborgarbudget ska anses som legitim och framgångsrik måste vissa kriterier uppfyllas. Processen bör präglas av direkt demokrati och inkluderande deltagande, vilket ger alla möjlighet att framföra olika synpunkter, inte bara de grupper i samhället som oftast hörs mest. En annan viktig aspekt är att det finns en garanti för att medborgarna får delta i prioriteringsprocessen för de avsatta resurserna och att förutsättningarna inte förändras mitt under processens gång. Detta bör också vara tillgängligt för alla att delta i. En väsentlig del av medborgarbudgeten är att all information om den kommuniceras på ett sätt som alla förstår. Slutligen bör ansvaret för processen delas av alla som deltar, även vid genomförandet av de antagna förslagen (SKR, 2019).

Innan processen inleds, är det viktigt att tydligt fastställa syfte och mål. Planeringsfasen involverar en politisk diskussion om både kortsiktiga och långsiktiga mål samt den avsatta summan för medborgarbudgeten. En styrgrupp, bestående av förtroendevalda, tjänstemän och ibland medborgare, utser ramarna för processen, inklusive förslagsinlämning, röstningsmetoder och andra detaljer. Sedan ska en detaljerad tids- och arbetsplan upprättas. Under denna fas utvecklas även en kommunikationsplan för att informera och marknadsföra processen (både internt och externt), med betoning på transparens. Kontakter med partners och ambassadörer etableras, och beslut om referensgrupp övervägs. Intern kommunikation identifierar medarbetarnas informationsbehov, och en extern informationskampanj genomförs för att maximera medborgardeltagandet. Inkludering och öppenhet ska råda för deltagarna, genom de olika faserna då detta kan leda till en ökad legitimitet för själva projektet och processen. För att säkerställa inkludering och öppet deltagande under olika faser, betonas möjligheter för medborgare att vara delaktiga som representanter i styrgruppen, budgetdelegater, möjliggörare och mobiliserare. Samstämmiga kriterier, såsom strukturella, kulturella och demokratiska, förhandlas fram via politisk styrgrupp och styrelse eller fullmäktige. Dessa kriterier kommuniceras sedan brett för att vägleda medborgarna i att ge relevanta och genomförbara förslag och delta på ett meningsfullt sätt i processen (SKR, 2019).

När medborgarna ska lämna förslag är det viktigt att diskutera olika deltagandemetoder. I rapporten nämns möten på olika platser, möten på en central plats, en kombination av de två, eller en kombination av fysiska och digitala möten. Det betonas att val av metod bör anpassas efter lokala behov och bekvämligheter. Stöd bör främst erbjudas för att säkerställa att förslagen håller sig inom ramarna och för att informera om kommunala verksamheter. Under fasen är det nödvändigt att alla medborgare får möjlighet att delta och att det kommunikeras tydligt. Spridning av information om lokala behov och deras utveckling bör göras i relevanta kanaler, eventuellt på olika språk. Om interna resurser inte räcker, kan stöd sökas från civilsamhället, media, skolor, och liknande. Tidigare erfarenheter visar att mun-till-mun-metoden har varit mest effektiv för informations spridning (SKR, 2019).

Därefter ska en utvärdering av förslagen göras. Syftet med utvärderingen är att bedöma om förslagen är genomförbara eller om olika förslag kan slås ihop, vilket görs i dialog med förslagsställarna. Det är viktigt att avsätta tid för utvärderingen i förväg, det kan underlätta att ha en förutbestämd mall eller guide. Rapporten betonar också vikten av att involvera deltagarna som har kommit med förslagen. Handlar förslaget om en fysisk plats är det fördelaktigt att besöka platsen med de som har kommit med förslaget för att få en bättre förståelse för deras idé. De förtroendevalda och tjänstepersonalen bör visa ägarskap över processen, säkerställa att allt går som det ska, och att alla som ska delta gör det. Även denna fas ska kommuniceras både internt och externt för att upprätthålla intresset externt. Förslagen bör kommuniceras på ett likvärdigt sätt, olika kanaler kan användas för att säkerställa detta.

Internt behöver information spridas om de olika förslagen och vilka som har gått vidare till omröstning. Det bör också informeras internt om vilka förvaltningar som berörs om ett förslag vinner (SKR, 2019)

Nästa steg är att arrangera en utställning och röstning för de godkända förslagen. Noggrann planering krävs för att säkerställa deltagande. Beslut om tidpunkt, plats och metod för röstningen behövs, och det finns olika röstningsformer att överväga. Det finns tre röstningsformer som kan användas och de är: direktröstning i utställningslokalen, rörlig röstning i högtraffikerade platser och digitalröstning med tillgänglig information om de olika förslagen. Information om medborgarbudgeten och röstningsprocessen måste kommuniceras klart. De som ansvarar för röstningen bör utbildas och en kommunikationsplan, eventuellt i samarbete med civilsamhällesorganisationer, för att säkerställa att alla samhällsgrupper inkluderas. Röstsedlarna bör innehålla relevant information och eventuell översättning till andra språk. En utvärderingsblankett kan användas för att samla medborgarnas synpunkter. För att skapa en positiv stämning under röstningen kan olika åtgärdervidtas där till exempel barnpassning kan erbjudas, fika, eller annat som bidrar till den goda stämningen. Diskussioner bör föras om fysiska röstningslokaler och behovet av digital röstning. Om digitala lösningar används, finns det även riktlinjer i rapporten för hur detta kan gå till. Kommunikationsplanen bör vara aktiv och utnyttja alla tillgängliga kanaler, inklusive media, för att sprida information och skapa intresse i hela kommunen (SKR, 2019).

Därefter ska en vinnare utses, och detta görs på två olika sätt. Antingen bestämmer fullmäktige att det förslag med flest röstvinnare, eller så beslutar fullmäktige vilka förslag av de som röstats fram som ska genomföras. Den sistnämnda metoden kan vara lite problematisk då det inte är ovanligt att det enklaste förslaget väljs, vilket kan leda till att medborgarbudgeten tappar legitimitet. Vinnaren ska bjudas in för att följa och delta i genomförandet av förslaget. Genomförandet ska dokumenteras och kommuniceras under arbetets gång. Tjänstepersonalen ansvarar för processen och har fortsatt ansvar för kommunikationen gällandestatusen för de olika förslagen, vilket bör vara lätt att förstå och lättillgängligt. Dock ska ägandeskapet fortfarande ligga hos de som lämnat in förslagen. Sedan ska en invigningsfest hållas för att fira att projektet är klart. Det festliga firandet kan ske i samarbete med lokala aktörer.

Slutligen ska en utvärdering göras, både internt och externt. Resultaten av utvärderingen bör präglas av transparens och öppenhet. Vid en färdig utvärdering ska den presenteras för styrgruppen, andra centrala organ och medborgare tillsammans med förslag på åtgärder inför framtida medborgarbudgetar. Enligt rapporten finns det behov av att utvärdera projektet utifrån olika perspektiv. Det första perspektivet är i förhållande till forskning, det andra bygger till största del på kvantitativ fakta (kön, ålder, antal deltagare, socioekonomi etc.), det tredje baserar sig på mjuka värden som tar hänsyn till deltagarnas uppfattningar om processen, och fjärde perspektivet bygger på att berätta historien om processen.

Intersektionell perspektiv på SKR:s rapport

När en kommun har bestämt sig för att genomföra en medborgarbudget är det dags att bestämma vilken form av medborgarbudget de ska välja. De fem former som presenteras i SKR:s rapport kan tolkas som olika grader av medbestämmande beroende på vilken form som väljs. Genom att välja ett engångsprojekt eller att ta sig an synpunkter på besparingar som kan göras i kommunens budget kan ses som ytligt. Det är lättare då att se medborgarinflytande som en symbol snarare än något som ska uppnås och systematiseras i kommunens framtida verksamhet. De redan rådande maktrelationerna inom ett kommunalt styre samt i samhället kan lättare upprätthållas vid val av liknande medborgarbudget. I ett av medborgarbudgetarna som startades under SKR:s experiment valde Haninge att genomföra ett engångsprojekt där medborgarna fick ge förslag om förändringar som kunde ske i Eskilsparken, en centralt belägen park, och det vinnande förslaget blev en scen. Under förslagsgenomgången, där enbart tjänstemän deltog, diskuterades det ifall förslagen om en scen skulle redigeras och göras till en flyttbarscen, vilket var det som slutligen gjordes (SKR, 2011).

Inkludering och demokrati utgör grundpelare för en medborgarbudget, och detta framgår även tydligt i SKR:s rapport. Rapporten understryker vikten av att prioritera grupper som ofta saknar en röst och säkerställa att de kommer till tals. Samtidigt bör det finnas en garanti för att medborgarna aktivt deltar i själva processen. Detta överensstämmer med intersektionalitetens principer, där överordnad maktutövning kan utmanas genom att inkludera de så kallade underordnade i beslutsprocessen under samma tak. Dock framhålls inte tillräckligt nyanserna hos dessa underordnade grupper, eller det faktum

att detta bör uppmärksammas av de som genomför en medborgarbudget. Detta illustreras även i ett av fallen i Uddevalla under den tredje omgången av medborgarbudget, där en trygghetsvandring genomfördes. Trygghetsvandringen utfördes i två olika områden, varav ett var ett typiskt miljonprogramsområde där målgruppen främst skulle vara människor med utomnordisk härkomst (SKR, 2011). Synen på gruppen som helhet var mycket dikotom, där alla som inte tillhörde gruppen etniskt nordiskt betraktades som tillhörande den andra gruppen. Även när det gäller andra medborgarbudgetar i Uddevalla, Örebro och Haninge saknades nyanser i målgrupperna (SKR, 2011). Det finns betydande risker när man kategoriserar människor utifrån en enda variabel, vilket innebär att man helt och hållet missar andra parametrar som kan uttrycka människors behov, tankar och idéer. Genom att inte synliggöra den mångsidiga synen på människor förbisessspel mellan olika kategorier som kön, etnicitet, klass och ras alltför lätt.

Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kan det även argumenteras att man inte bör underskatta de definitioner som skapas av olika grupper i samhället under interaktion med andra. Därför bör det finnas en försiktighet när man tolkar gruppen invandrare, eftersom detta ofta görs enbart i motsats till nordisk härkomst. Detta tolkningsperspektiv kan påverka hur dessa människor uppfattas och påverka hur projektet tas emot samt på vilket sätt deras inflytande bemöts.

Under planeringsfasen sker många beslut som anses vara kritiska för utformandet av medborgarbudgeten och hur detta hanteras. Enligt rapporten bör en styrgrupp utses, bestående av förtroendevalda, tjänstemän och ibland medborgare, som formar medborgarbudgetens ramverk och kriterier. Eftersom det har visat sig att medborgarbudgetar oftast inleds och ger bättre resultat när det finns tidigare stöd, antingen lagligt eller politiskt, är det avgörande att ha en styrgrupp som speglar och representerar kommunens befolkning, särskilt om det väljs att inte inkludera representanter från civilsamhället i styrgruppen. Det kan därför vara klokt och mer inkluderande att involvera andra medborgare i styrgruppen, då ramverket eller kriterierna som sätts för medborgarbudgeten blir mindre politiserat. Att ha med representanter från civilsamhället i styrgruppen kan göra projekten mer legitima och transparenta. Dessutom kan det minska risken för att projektet enbart blir ett verktyg för de styrande att reproducera och bibehålla den maktstruktur som redan finns inbäddad i samhället. Alla tre kommuner hade en styrgrupp bestående av förtroendevalda, där uppstarten av medborgarbudgetarna var politiskt motiverad (SKR, 2011). Om de olika politiska partierna är partiska till specifika samhällsgrupper är de mindre benägna att välja dem som målgrupp för en medborgarbudget, alternativt väljer de projekt där medborgarinflytandet är ytligt. Då blir medborgarinflytandet mer symboliskt än konkret.

En framgångsfaktor för ökad inkludering och engagemang är att ämnet är relevant för medborgaren. Ett kommunalt politiskt styre som är långt ifrån sina medborgare kan omöjligt veta vilka formella och informella institutioner de upprätthåller om de inte rådfrågar just de som ska få möjlighet till medbestämmande. Alla medborgarbudgetar i de tre kommunerna hade temat eller ämnet redan bestämt innan det presenterades för medborgarna. Det kan i värsta fall signalera att medborgare inte anses vara

tillräckligt kompetenta för att själva identifiera var pengarna behövs som mest, eller att det finns en rädsla bland de styrande att allokeringen av resurserna hamnar på "fel" plats eller hos "fel" folk och därigenom vidmakthåller relationer av överordning och underordning som redan finns.

I Uddevalla hade medborgarna delvis inflytande över själva processen där de rådfrågades angående röstningsmetoder och fick vara med under prövningarna av förslagen, samt delta i informationsspridningen. För Uddevalla skedde dock involveringen på ett senare stadium i processens gång. Engagemanget och inflytandet var inte lika inkluderande för både Örebro och Haninge (SKR, 2011). Att tilliten till vardera parterna är lägre kan vara ett rimligt resonemang till varför inflytandet över processen inte var så stort. Däremot anses denna innovativa demokratiska metod vara relativt ny i Europa och i Sverige, och det kan ta tid innan alla involverade parter ökar tilliten till varandra och till självmetoden som ett verktyg för ökat medborgarinflytande.

Att använda olika deltagande metoder utifrån lokala behov och bekvämligheter är något som rapporten förespråkar. Detta faller inom ramarna för intersektionell teori där subjektet blir fokuset vid val av metod, förutsatt att en analys görs av kommunens demografi. Spridning av information bör ske på ett sätt som gör att så många som möjligt kan ta del av informationen. Om resurserna finns tillgängliga bör informationen finnas på olika språk och vara förståelig för alla. I en globaliserad värld där länder består av olika nationaliteter och etniciteter är det mycket relevant att tillhandahålla information på flera språk för att öka delaktigheten för de som ofta upplevs som bortglömda. Andra sätt som rapporten nämner för att öka engagemanget är den upplevda tryggheten vid förslagsinlämningen, där fika eller barnpassning kan vara till stor hjälp. Kvinnor anses vara en av de grupper som har svårare att komma in i de politiska rummen, därav är det av stor betydelse att kommunen anordnar åtgärder som barnpassning. Det är också viktigt för de som tillhör underklassen och kanske inte har råd med barnpassning. Detta kan vara särskilt viktigt om målgruppen är kvinnor eller människor med annan härkomst än svensk och som inte talar svenska. Av de tre kommunerna hade Haninge ordnat fika samt ansiktsmålning för barnen för att göra det trevligare för alla involverade och öka engagemanget från medborgarna. Uddevalla gav eleverna möjlighet att arbeta med sina förslag under lektionstid som en del av utbildningen för att inte öka belastningen för de unga (SKR, 2011). Dessa exempel är tydliga tecken på att kommunen har tagit hänsyn till de behov som målgrupperna har haft och har arbetat utifrån deras förutsättningar.

Spridning av information om medborgarbudgeten är mycket viktig för medborgarbudgetsarbetet i den svenska kontexten, då det var relativt nytt i landet, som tidigare nämnt. Utöver det behövde medborgarna informeras om lokala behov och deras utveckling tydligt i relevanta kanaler, och om resurserna tillåter, på flera språk. Det måste dock tas hänsyn till de olika kulturella skillnaderna gällande nyheter och synen på kommunala/statliga verksamheter. Många med utomnordisk härkomst har flytt från länder med lägre tillit till statliga auktoriteter, och detta kan påverka hur de ser på ett sådant initiativ i ett land där de utgör en minoritet och känner sig bortglömda. Detta tyder på att deras oro fortfarande är relevant även om de inte befinner sig i sina hemländer. Därför är det kritiskt, för ökat engagemang, att ha i åtanke att tid och rum inte spelar någon roll i kontexten av demokratiska processer.

Rapporten betonar vikten av att involvera deltagarna under genomgången av förslagen, och om det rör sig om en fysisk plats rekommenderas det att deltagaresom har lämnat in förslaget rådfrågas och besöker platsen i fråga för att få höra mer ingående om deras förslag och få en bättre förståelse för vad som kan byggas. Intersektionell teori föredrar kvalitativa metoder för att få en djupare förståelse av subjekten samt för att ofta synliggöra brister och problematisera upprätthållandet av ojämlikheter. Endast Uddevalla beslutadesig för att tillåta målgruppen att delta under denna fas. Haninge gick igenom förslagen med de deltagare som behövde justera sina förslag för att göra dem genomförbara, men det var tjänstemännen som slutligen granskade alla förslagen och deras genomförbarhet (SKR, 2011). Detta kan leda till en ensidig syn på vad som är genomförbart, eller att vissa förslag väljs bort på grund av deras komplexitet. Genom att ha kontroll över vilka förslag som går igenom har man till viss del makt över processen och därmed upprätthållandet av de rådande maktförhållandena. Detta är något synligt i medborgarbudgeten i Haninge, den medborgarbudget där medborgarna hade minst inflytande och det projekt där tjänstemännen som hanterade förslagshanteringen till och med justerade det vinnande förslaget (SKR, 2011). Haninges kontroll över hela projektet och den bristande närvaron av medborgarna i processen resulterade i en ökad kontroll från kommunens håll.

Utställningen av de olika förslagenbör vara tillgänglig för alla, och åtgärder ska vidtas för att säkerställa detta. Dessutom bör diskussionen om röstningen. Alternativet där en kombination av både digitaloch fysisk röstningsker skulle vara mest inkluderande. Även här tar rapporten hänsyn till medborgarnas behov för att öka chanserna för högt engagemang i projektet.

Rapporten nämner barnpassning och fika som sätt att skapa en positiv stämning vid röstningen. Att involvera civilsamhällesorganisationer är också ett sätt att öka inkluderingen av olika samhällsgrupper, särskilt de som är utsattaeller marginaliserade. Utgångspunkten är att människor från olika bakgrunder har samma rätt till deltagande och på så sätt inkluderas olika människors behov,tankar och idéer.Detta är förenligt med socialkonstruktionismen där all typ av erfarenhet, kunskap, behov och verklighet är olika men inte mindre relevanta.

Kommunikationen som sker bör presentera de olika förslagen på ett likvärdigt sätt, och detta kan göras på ett sätt som Uddevalla gjorde i ett av sina medborgarbudgetar, där ungdomsrådet ansvarade för informationskampanjen för projektet (SKR, 2011), vilket var smart för att involvera målgruppen som själva var ungdomar.

Vinnaren ska utses antingen genom en röstning bland medborgarna eller genom beslut från kommunfullmäktige. Rapporten nämner att den andra metoden kan vara problematisk och leda till att medborgarbudgeten förlorar legitimitet. När det vinnande förslaget har fastställts bör de deltagande som har lämnat in förslaget vara involverade i själva genomförandet. I medborgarbudgetar som är öppna för alla kan det vinnande förslagetmissgynna vissa grupper och förstärka redan existerande ojämlikheter, kanske till och med fungera som en symbol för de som har överordnad position i samhället.

Rapporten nämner att det är nödvändigt med en nyanserad presentation utifrån olika perspektiv. När kvantitativ data presenteras är det viktigtatt inkludera olikaparametrar för att ta hänsyn till mångfalden och undvika att deltagarnas identitet förbises.

Samtidigt kan det också vara betydande att beakta intersektionen mellan olika parametrar, såsom kön och härkomst eller ålder och härkomst. När mjuka värden ska presenteras bör man ta hänsyn till de maktförhållanden som råder i samhället och hur detta senare kan påverka hur deltagarna upplevde och värderade medborgarbudgeten. I det fjärde perspektivet, som fokuserar på berättelsen, är det viktigt att inte skapa en ensidig eller generaliserad berättelse utan istället lyfta fram de unika och varierande perspektiven som olika grupper kan bidra med, särskilt i de medborgarbudgetar där målgruppen främst utgörs av marginaliserade grupper i samhället.

Slutsats

Efter genomgången av SKR:s rapport om hur en medborgarrapport ska gå till kan det konstateras att rapporten har många inslag av demokrati ur intersektionell teori. Tanken på att medborgarna ska få vara med och bestämma i själva processens uppbyggnad och att detta ska garanteras är något som går i linje med att störta de rådande strukturer som gör att relationerna mellan underordnade och överordnade vidmakthålls. Däremot har detta inte följts på ett effektivt sätt utan har varit mer symboliskt, vilket de tre fallen visar. Involveringen av medborgare i själva processen existerar delvis eller knappast alls i de olika medborgarbudgetarna som undersökts. Detta kan bero på att rapporten inte betonar vikten av att ha med representanter från civilsamhället i styrgruppen, utan nämner det som en sidokommentar, vilket många kan uppfatta som en oväsentlig detalj snarare än något som borde rekommenderas. Vagheten i rapporten ger kommuner mer spelrum att utforma sina projekt och till vilken grad medborgarinflytande ska ske. Detta är både på gott och ont, men det bör förespråka medborgarinflytandet mer, då det är detta som anses vara det innovativa och det som kommer att störta de rådande relationerna mellan underordnade och överordnade i samhället samt se till att de som ofta inte har någon röst får höras mer.

Källförteckning

SKR (Sverigeskommuner och regioner), 2019 Medborgarbudget, Sveriges kommuner och regioner, Sveriges kommuner och regioner

<https://skr.se/download/18.7c1c4ddb17e3d28cf9b9c667/1643110484420/7585-779-4.pdf>

Wampler B., 2000, A guide to Participatory Budgeting,

https://www.researchgate.net/publication/43981345_A_Guide_to_Participatory_Budgeting

Shah A., (red), 2007, Participatory Budgeting, The World Bank: Washington

[https://books.google.se/books?](https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=Y1WQYgC9JNEC&oi=fnd&pg=PR5&dq=participatory+budget&ots=swPZZbzHAV&sig=H7SnidsWn2Md1zbF_rxkizSYM3c&redir_esc=y#v=onepage&q=participatory%20budget&f=false)

[hl=sv&lr=&id=Y1WQYgC9JNEC&oi=fnd&pg=PR5&dq=participatory+budget](https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=Y1WQYgC9JNEC&oi=fnd&pg=PR5&dq=participatory+budget&ots=swPZZbzHAV&sig=H7SnidsWn2Md1zbF_rxkizSYM3c&redir_esc=y#v=onepage&q=participatory%20budget&f=false)

[&ots=swPZZbzHAV&sig=H7SnidsWn2Md1zbF_rxkizSYM3c&redir_esc=y#v=onepage&q=participatory%20budget&f=false](https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=Y1WQYgC9JNEC&oi=fnd&pg=PR5&dq=participatory+budget&ots=swPZZbzHAV&sig=H7SnidsWn2Md1zbF_rxkizSYM3c&redir_esc=y#v=onepage&q=participatory%20budget&f=false)

Bartocci L. Grossi G. Mauro G. S. Ebdon C., 2023, The journey of participatory budgeting: a systematic literature review and future research directions, International Review of Administrative Sciences, Vol. 89(3), s. 757-774

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/00208523221078938>

Nugra B G I. Mera V P. , 2018, Participatory Budget: a review of scientific research and its democratic implications from 2000 to 2016, Universitas, Vol. 28(28), s. 1-18,

<https://pure.ups.edu.ec/en/publications/participatory-budget-a-review-of-scientific-research-and-its-demo>

Ryan M., 2021, Why Citizen Participation Succeeds or Fails , Bristol University Press: Bristol

Sobis I., 2022, Participatory Budgeting in Sweden, De Vries, M. Nemeč J. Spacek D., (red), International Trends in Participatory Budgeting, Palgrave Macmillan Cham

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-79930-4#bibliographic-information>

de los Reyes P. Mulinari D., 2007, Intersektionalitet, 1:2 uppl. Liber AB: Malmö Burr V., 2015, Social Constructionism, 3:e uppl., Routledge: London

SKR (Sveriges Kommuner och Regioner), 2011, Medborgarbudget - I Sverige, Europa och Världen, Sveriges kommuner och regioner,

<https://skr.se/download/18.7c1c4ddb17e3d28cf9b9c668/1643110567941/7164-771-9.pdf>
